Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

عاشيق قوُل هارتوُن

كاظم عبّاسي- توحيد ملک‌زاده ديلمقاني

سالماسدا صوفي- تکه عاشيق گله‌نگي‌نين سـوْن نوِماينـده‌سـي, حضـرت علـي(ع) اليندن باده ايچيب، شاعير اوْلان, شعرلري موِسلمان توِرک خالقي‌نين ايناملاريني گوَسترَن, حکمتلي سوَزلر سوَيله‌ين, آمّا چوْخ يئرلرده هئچ تانينمايان عاشيق «قوُل هارتوُن/ هارتين» اوْلموشدور.

اوْنون دوْغوم تاريخي کسکين بللي دگيلسه ده, ١٨- جي عصرين سوْنلاريندا آنادان اوْلما تاريخي فيکريميزجه دوْغرو اوْلا بيلر. بوُ تاريخه بيز هارتوُنون قبير داشي‌نين قيليغـي و اوْنون باشقا تاريخلي قبير داشـلاريله توُتوشدورماسـي و شـاگيردي عاشـيق ميکـائيلين سالماسليلار طرفيندن درک اوْلماسيندان گلديک. نه‌دنسه دوْکتور محـرم قاسـيملي اوْنـون دوْغوم تاريخيني ١٨-١٧- جي عصر بيليب. بيزجه بوُ تاريخ قطعي دگيـل. اوْنـون هـارالي اوْلدوغو, اصل- نسبي و دوْغوم يئري تام بللي اوْلماميشسا دا, اوْ اوَزونو «سـالماس»- لـي بيلير:

آديم قوُل هارتوُندور, وطنيم سالماس،

ائليمه, وطنه خايين دگيلم.

بوُ عاشيغين قبيـر داشـي‌نـين سالماسـين «سـارنا» کنديـنـده اوْلماسـي بيـزه سـارنالي اوْلماغيني خاطيرلاديرر. اوْنون آداملاريندان, قوْهوم- قارداشـلاريندان, اوْنـونلا گوَروشـوب اوْنو درک ائدنلردن کيمسه قالماميشـدير. عوِمـوم سـالماس خـالقي عاشـيق صـنعتي ايلـه ايلگيلي اوْلانلار خاريج, سالماسلي هارتوُندان خبرلي دگيلديرلر.

فيکيريميزجه بوُنون اصل سـببي, ٢٠- جـي عصـرده ارمنيلـرين موِسـلمان تـوِرکلره قارشي ياراتديقلاري جينايتلردن آسيليديرر. بوُ قانلي سوْي قيريملار ١٩١۴- دن باشـلاييب اوْ تاي- بوُ تاي آذربايجاندا ١٩٢٠- يه قدر داواملي ايدي. بوُ آجي حاديثـه‌يـه آذربايجانـدا «جيلوْولوق» دئييلر. هارتوُنون حيات جوِزئيـاتيني بيلمـه‌ديگيميـز اوِچـوِن اوْنـون دوُيغـو- دوِشونجه‌لريني و حتّا کيم اوْلدوغونو يالنيز ياراتديغي شعرلريندن چيخارماليييق.

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

هـارتۆنون شـعرلرينى اۆخويـاركن ايلـک نۆوبـەده طريقـت, تکـه- صـوفيليگين عۆنصورلرى گۆزه چارپير.

«پير», «قۆل», «باده» و. س. عۆنصـورلر بيلـديگينيزه گـۆره طـريقتين اسـاس كلمـه-لريندندير. اۆ اۆزونو «قـۆل» آدلانـديرماقلا تـۆرک صـوفيزم طريقتينـه بـاغلى اۆلـدوغونو گۆسترير, اۆ اۆزونو تانرى‌نين قۆلو بيلير.

تۆرک عاشيق صنعتينده عاشيقلارين اۆزلرينى «قۆل» آدلانديرما گلـه‌نگينـى۱۲- جـى عصرين صوفيسى «احمد يسوى»نـين تعليماتينـدان، ائلـه‌جـه ده اسـكى قـام/شـامانلاردان بيليرلر. «پير- تۆركوستان» آدلانان بۆ صوفى‌نـين عاشـيقليق تعليمـاتى بۆتـون تۆركوسـتان يۆردونو آشيب، قۆنشو خالقلارا دا گليب چاتميشدير. قۆل هارتۆن بۆنون بير اۆرنگيدير.

هـارتۆنون شـعرلرينده اسـكى صـوفيزمله بـاغلى اۆلان «حۆروفيليـک» ايزلـرى ده گۆرولور. آذربايجان فئيلسوفى تبريزلـى نعيمـى و اۆنـون شـاگيردى عمادالـدّين نسـيمى, حۆروفيليک مرامى‌نين آذربايجان قۆلونو قۆرموشلار. هارتۆن دئيير:

اۆخوموشام دۆرد كيتابى عربى, تۆركى, تاتار,
ييرمى سككيز حۆروفوم وار، ازبريم ديلده قاطار.

اۆنون بۆ شعرى بۆيوک شاعير «يۆنس امره»- نين شعرينه بنزه‌ييير:
دۆرد كيتابين معناسين اۆقودوم، تحصيل ائتديم،
عشقه گليجک، بير اۆزون هئجه[1] ايميش.
دۆرد كيتابدان مقصود دۆرد مۆقدّس كيتاب قرآن, زبور, انجيل و تورات ايميش.
قۆل هارتۆن اۆز شعرلرينده «حرف»- دن بئله سۆز آچير:

«الف» آللاه ياراداندى دۆنياى،
يئددى طبقه‌سى يانار صۆبحه‌تک.
«ب» بۆلوت آلتيندان بير زمين, آسمان،
«خ» خۆدامدى، آسيماندا تكاتک،
«خ» خۆدام خلق- ائديب سماده آل قۆشو،

1 - هئجه= هجا, اسكى بكتاشيليک شعرلرينه دئيرميشلر.

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

بيردي «جيم» جدّده، يوْخدو تاي- تُوشو،
«ح» حياتدا بئش يوزدي اوْنون ياشي،
«دال»هادال وقتينده گزر تكاتک.
گئجه- گوندوز من ائيلرم ها تعريف،
سوّنّيه, شيعه‌يه كعبه‌ي- شريف،
«ر» سندن كئچه‌جک بير نئچه حوروف،
«قاف» قاديردي هر زاماندا تكاتک.
هارتُون دئيير, نه شيرينسن، آخ وطن,
لعنت چكيم، چُوغول چيخسين آرادان،
يئري, گوّيو, عرشي, كورسو يارادان،
تک آللاهدي هر زاماندا تكاتک.

بئله‌ليكله قوُل هارتوُنو سالماس، بلكه ده آذربايجانين صوفي- تكّه گله‌نگي‌نين سوْن نوماينده‌سي دئمک هئچ ده يانليش دگيل. اوْ هم اوُستاد عاشيق يعني ياراديجي عاشيق - ايميش, هم ده صوفيزم- تكّه عاشيغي. اوْنون شاعير اوْلماسي دا هر بير آدليم عاشيق كيمي افسانه‌يه چئوريلميشدير. نقل اوْلور, بير گئجه حضرت- علي صوفيلرين پيري- اوْنون يوُخوسونا گلير. اميرالموَّمنين بير باده‌ني اوَّز الي ايله هارتوُنا وئريب، ايچمک تكليف ائدير. هارتوُن باده‌ني ايچر- ايچمز شاعير اوْلوب شعر سوَّيله‌مگه باشلاييير.

سالماسلي قوُل هارتوُن كاسيب, عئين حالدا الي‌آچيق و سخي ايميش. اوْ, گنجكن دييرماندا چاليشارميش. بير گون ائله باهاليق دوشوركي, بوتون يوْخسوللار آج قاليرلار. بوُ گونلرده دوْست- دوْستو داها تانيمير. قوُل هارتوُن اوَّزو يوْخسول اوْلا- اوْلا يوْخسوللارا دا ياردیم ائديب, الیندن گلن قدري كاسيبلارا «اوُن» وئررميش. دئيرلر، اوْ گونلرده بير گئجه حضرت- علي يئنه يوُخوسونا گلير, ايليير, هارتوُنون وئرديگي اوُنلاردان فطير ياپيب, سوْنرا اوْ فطيردن قوْياريب هارتوُنون آغزينا قوْيور, اوْندان سوْنرا هارتوُن شاعير، ائله‌جه ده حق شاعيري اوْلور

قوُل هارتوُن عاشيقليقلا آد چيخارديغيندان, اوْ تاي آذربايجاندان آدي بيزه بللي اوْلمايان بير عاشيق هارتوُنلا دئييشمک ايسته‌ييير. اوْ گليب سالماسين سارنا كندينه چاتير. هارتوُنون ائويني سوْرشور, دوز اوْنون ائوينه گئدير, هارتوُنون حيات يوْلداشيندان سوْرور:

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

عاشيق هارتۆن هاردادير؟ آرواد ايسه هـارتۆنون چۆلـده اۆلـدوغونو سـۆيله‌ييـر. عاشـيق كنـددن كنـارا چيخيـب، تـارلالاردا گۆردوگـو آدامـلاردان هـارتۆنون هـارادا اۆلـدوغونو سۆروشور. نهايت گليب, بير جوتچويه چاتير جوتچودن هارتۆنو خبر آلير.

- هارتۆنو نئيليرسن؟

- ائشيتميشم گوجلو عاشيقدير، ايستيرم اۆنونلا باغلاشام.

جوتچو, اۆنا «گۆر منم, بيل منم, تاني مـنم»- دئييـر. عاشـيق باشـا دوشـمه‌ديگينـدن جوتچو سۆزونو اوچ يۆل تكرار ائدير. سۆندا «چيخ گئت، سن هـارتۆنلا باغلاشـا بيلمـز- سن» - دئيير. عاشيق سبيني سۆردوقدا دئيير: سن بير ساده سۆزون معناسيني بيلمـه‌ديـن, من دئديم، «گۆر, منم, بيل, منم, تاني, منم». اۆندا سن نه ساياق اۆنـونلا باغلاشاجاقسـان؟ عاشيق ايسه اۆنون دوزگون صنعتكار اۆلدوغونا اينانيب، گئري دۆنور.

قول هارتۆنون تورک موحيطينده ياشاديغينا گۆره, اۆنون شعرلري تـورک مـوحيطي- نين عنعنه, ايناملاري ائله‌جه ده آذربايجان ايدئولوژي عونصـورلريندن قاينـاقلانير. ايسـلام پيغمبري حضرت- علي (ع), ايمام حسين (ع), كربلا شـهيدلري شـوبهه‌سـيز اۆ زامـان دا سـالماس و آذربايجـان ايناملارينـدان سـاييليردي. دئمـک اۆ زامـانلاردا مـذهبي اقليتلـر آذربايجانين غربينده ياشاسايديلار دا، حاكيم مدنّيت تورک- ايسلام مدنّيتي اۆلموشدور.

داد، فلک، سنين الیندن، گۆزلريم قان آغلادي،
من كي قان آغلامازيديم، جيسميمده جان آغلادي.
بير توكنمز درده دوشدوم, هئچ بۆلونماز چاره‌سي،
آشكاردا آچا بيلمه‌ديم، سيّر پونهان آغلادي.
ابراهيم قيردي بوتلري، اۆزو يانمادي ناره،
ايوب بير درده دوشموشدو, لقمان بۆلمادي چاره.
يحيي دا كئچدي سريندن, ذكريا دوشدو تۆرا،
عيسي چكيلدي چارميخا، جومله جهان آغلادي.
قۆم خالقي ييغيشديلار، حقّي ديلدن سالديلار،
اهل- كوفه بي‌حيالار ايمام اوسته گلديلر.
يئتميش ايكي شوهدا جمعي شهيد اۆلدولار،
كسيلدي حسينين باشي، عرش, آسمان آغلادي.

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

یوز ییرمي دۆرد مین پیغمبر، ئشي اولوالعزمدي،
پیغمبر آخر الزّمان اۆ بیزه شفاعتدي.
قوُرولوب عرصات- محشر، دئییرلر قیامتدي،
ئچارا سالماسلي هارتوُن ائتدي داستان آغلادي.

موسلمان اینانملاري اساسیندا دئییلمیش شعرلره گۆره آذربایجان عاشیقلاریندان چۆخو اۆنو موسلمان بیلیرلر. خاطیرلاتمالي‌ییق کي, قوُل هارتوُن اۆلنده اۆنون نعشي اوچ- دۆرد گون یئرده قالیر، چونکي ارمنیلر اۆنو تورک (و موسلمان), تورکلر ایسه اۆنو ارمني (و مسیحي) بیلیردیلر، آنجاق ارمنیلر اۆنو یئردن گۆتوروب مسیحي شیوه‌سي ایله قوُیلادیلار. بوُنا گۆره اۆنون قبیر داشي ارمنیجه یازیلمیشدیر و اوزرینده خاچ علامتي واردیر.

هارتوُن اینسانلارین ایشلرینه, نه ساياق اۆتوروب- دوُرمالارینا, داۆرانمالارینا گۆره اۆزل دوشونجه‌لره صاحیب ایمیش. اۆنون اۆیودلري ان منطیقي و حکمتلي اۆیودلردن ساییلیردي. نقل اۆلور کي، قوُل هارتوُن زئوه‌جیک داغلارینا چۆخ گئدرمیش. بیر گون ده زئوه‌جیک داغلارینا[1] گئدیر. اۆرادا طبیعت احوالاتیني دوشونمک ایسته‌ییر. داغدا بیر کیشییه راست گلیر. سۆروشور: «سن کیمسن؟ نه‌چیسن؟»

- من اۆوسونچویام, ایلان توُتارام.

هارتوُن- بوُ بیر صنعت دگیل, بوُراخ بوُ ایشي- دئییر وَ رّد اۆلور. چۆخ کئچمه‌ییر, داش دیبیندن بیر ایلان چیخیب، ایلان توُتاني سانجیر. کیشي دوشوب اۆلور. هارتوُن بوُنو گۆره‌رک کدرلنیب دئییر:

ناشي باغبان، باغا واردین، بارینان ایشین نه‌دي؟
آلماسین در, هئیواسین در, نارینان ایشین نه‌دي؟
شئیدا بولبول چه- چه وُورار قیزیل گولون عشقینه،
سن کي گول آلان دگیلسن, خارینان ایشین نه‌دي؟

بیر باغا گیره بیلمه‌سن، گیریب, سئیران ائیله‌مه،

1 - بوُ داغلار سالماس شهري‌نین جنوبوُندا یئرلشن موَحتشم داغلاردیر. زئوه اسکي صوفي تکه گله‌نگینه باغلي عیبادت یئریدیر.

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

بیر گۆلو دره بیلمه‌سن, دریب خندان ائیله‌مه،
بیر گۆزلي سئونمه‌سن، آلیب, بدنام ائیله‌مه،
سن کي یار آلان دگیلسن, یارینان ایشین نه‌دي؟

بیر مجلیسه گئتمه گینن، اۆردا دُورا بیلمه‌سن،
بیر گۆیولو ییخماگینان، ییخیب هۆره بیلمه‌سن،
اُوزون دیلین قیسا اۆلار, جاواب وئره بیلمه‌سن،
یۆخسولسان آلچاقدان یئري, وارینان ایشین نه‌دي؟

سالماسلي قول هارتۆن دئییر: یازیلار گلدي باشا،
ایچدیم پیریمین الیندن قاینادیم گلدیم, جۆشا،
سن زۆرون سینامامیشدان یاپیشما آغیر داشا،
سن کي اۆوسونکار دگیلسن, مارینان ایشین نه‌دي؟

یئنه دئیرلر، هارتۆن بیر نفره قۆناق ایمـیش, قۆنـاق صـاحیبي اۆنـون قاباغینـا مئیـوه قۆیور, مئیوه‌لر بیر آزجا کال ایمیش. حیطه باخیب گۆرور, بیر قـۆرو اریـک آغـاجي وار. هارتۆن بۆ تضادي گۆرورکن طبیعتین خزاني یادینا دۆشور:

بیر آغاج کي، کامیل اۆلسا، ایتیدا کۆکدن قۆرور،
قنیم اۆغلان نظر سالسا، قۆدرتدن یئریر.
شۆکۆر اۆلسون اۆل خۆدایه، قۆرو آغاج بار وئریر،
مئیوه‌سي اینسان اۆچۆندور، کالا مهمانم بوگۆن.

دۆرد کیتابي بیر بیلنلر صیدق ایلن حقّي تاپار،
ذرّه‌جه عقلي اۆلانلار آریدان معریفت قاپار،
آري ییغارمین چیچگي, اۆنونلا معجون یاپار،
مومو شامدانلاردا یانار, بالا حئیرانم بوگۆن.

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

هارتۇنون دئديگينه گۆره اۆ تخمينا ۶۵ ايل عاشيقليق ائتميشدير.

۶۵ ايل ائلده اۆلموشام عاشيق،

ايندن بئله داها اۆلانمام عاشيق،

تار اۆلدو, گۆزومدن گۆردوگوم ايشيق،

كسيليب طاقتدن ديزلريم منيم.

چرخ- فلک مني گتدي زينهارا،

گۆيلومو غم ايلن چكيبدي دارا،

سالماسلي هارتۇن دئر، اۆلندن سۆرا،

قۆرخورام كجه دۆنه سۆزلريم منيم.

او تخمينا ۸۰ ايل ياشاميشدير, اۆنون قبير داشي سالماسين سارنا كندينده هله ده دۇرور. مقاله‌ني حاضيرلاياندا بۇ مزاردان گۆروش كئچيرديک. مزارين اۆستونده الينده ساز اۆلان هارتۇنون شكيلي گۆرونور. ساز داها دۆغروسو بير تكه تانبيراسيدير. اسكي زامانلار تۆرک عاشيقلاري‌نين مزار داشلاري اۆستونده «ساز» شكيلي قازما دبي چۆخ يايقين - ايميش. زنگه‌زور ماحالیندا قۇيلانميش «ساري عاشيق»- ين مزار داشيندا دا ساز شكيلي وارميش. قئيد ائتمه‌ليييک كي، بئله ناخيشلار تۆركلرين «قديم» عنعنه‌سيله باغليدير. بۇ عنعنه‌يه گۆره اۆلن آداملارين قبيرلري اۆستونده قۆچ, آسلان و يا داشي اۆستونده اۆنون شكيلي يا پئشه‌سي ايله علاقه‌دار شكيللر (كۆزه, نئيزه, اۆخ...) قازارميشلار.

ايندي قۇل هارتۇنون شعريندن نۆمونه‌لر وئريريک: بۇ شعر خالق و عاشيقلار ديلينـــــــ

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

خُودام بنده‌سینه کمال وئرنده،
نه‌دندیر، بعض آدام آز آلدي، گئتدي؟
اُوستاد محضرینه طالیب اُولانلار،
عیرفان مجلیسیندن سؤز آلدي گئتدي.

سینه‌ندن آچیلار جنّتین دري،
اُویناماقدیر گؤزللرین هؤنري،
جمالین گؤرستدي سالاطین پري،
حؤسنون زکاتیندان گؤز آلدي گئتدي.

آدام واردي، بُو دؤنیایه گلیبدي،
آدام واردي، یئنگي جوان اؤلوبدو،
آدام واردي، ماللار آلتدا قالیبدي،
آدام واردي، کؤکدن قازیلدي، گئتدي.

پاییز عزیزلریم, پؤزولو باغلار،
کؤچ اُولور یایلاقلار، دار اُولور داغلار،
سالماسلي قُول هارتُون ها دئییب آغلار،
چادیرین طنابي پؤزولدو گئتدي.

★★★

گؤیدن ایکي ملک یئندي, بیري دیللي، بیري لال،
دیللي‌نین جاوابین وئردیم، لالا بیلمم نئیلاییم.
بیري جانه قصد ائیله‌دي, بیري مالیم ایسته‌دي،
مالیمي تقدیم ائیله‌دیم جانه بیلمم نئیلاییم.

غواص اُولوب، درین- درین دریالره دالمادیم،
سارالیبان هئیوا کیمي بیر اؤرَکدن سؤلمادیم،
من بیر ناشي صرّاف ایدیم، لعل قدرین بیلمه‌دیم،

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

لعلي وئرديم بير نادانا، آلا بيلمم نئيلاييم.

.....

گل بئچارا عاشيق هارتۇن، نه گزيرسن تبريزي،
قيسمت اۆلسا، يار باغيندا درسن گۆلو، نرگيزي،
ايلاهيدان امر اۆلونو، گلر رۇحوم قابيضي،
گلسه اجل، وئرمز ماجال، قالا بيلمم نئيلاييم.

★★★

آدمدن ايرَلي, نبيدن بري،
نئچه آيام، نئچه ايللر ايتيبدي،
نئچه پيغمبرلر, نئچه اَوليا،
موسي كيمي عمران ديللر ايتيبدي.

هاني داود اۆغلو, يۇسف, سليمان؟
گئتدي قهرمانلار, بۆش قالدي مئيدان،
مئشه‌لر آسلاني شير- كرگدن،
روستم اۆجاغيندان زاللار ايتيبدي.

هاني يعقوب اۆغلو محبوب سالاطين؟
آيا, گۆنه بنزر يوسف صيفتين،
دمير تک برک ائتدي اَوز حَوكومتين،
نادر كيمي قهرمانلار ايتيبدي.

سالماسلي قۇل هارتۇن، درين بۆيلاما،
دايازدا دۇرگونان، درين بۆيلاما،
فلكين چرخي ايله شرطي باغلاما،
سندن ياده بۇنلار ايدي ....

★★★

علمين درياسيندان اۆزوب چيخميشام،

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

دایازام، هله چۆخ درین دگیلم.
اُوستاد هَونگینده من دَویولموشم،
ایریسی‌یم، هله نارین دگیلم.

آغام باده وئریب، من ده دۆلویام،
اُوستادلارین هم ساغی، هم سۆلویام،
شاعیرلرین غُولامی‌یام, قُولویام،
آیاغینام هله, سرین دگیلم.

★★★

بُو چرخ- دَوَراندی ها گلیب- کئچر،
بیردن یۆخسول، بیردن بار اۆلور گَویلوم،
بیردن گَوز ائوینده دونیا دار اۆلور،
غم- محنت چولغایوب دار اۆلور گَویلوم.

دم گَویول لاله‌دی، گوللر آچیلی،
دم ساعتده مین خیاللار کئچیری،
دم گَویول شیشه‌دی سینار پوچ اۆلی،
دم آه و زار ایله قارا اۆلار گَویلوم.

دم قۆجالدیم قدّ- دالیم بوکولدو،
آخدی دیده‌م یاشی, عَومروم سَوکولدو،
دم ائل گلدی، مئیلیمه سُو تَوکولدو،
قُول هارتُون اوستونده دار اۆلار گَویلوم.

★★★

باهار فصلی بُو گولشنه گلنده،
شئیدا بولبول ناله چکر شش‌هاشش،
عرش اوزونده شَوعله چکیر ماهتاب،
«الف» اوسته «ب» یازیلمیش شش‌هاشش.

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

بهیشتین قاپیسین بنزتدین یازا,
توتک ترلان عاشیق اْولوبدور سازا،
بیر اینسان صیدق ایلن دُورسا نامازا،
آخیرده مطلبین آلار شش‌هاشش.

بهیشتین قاپیسین بنزتدین گوله،
حق اَوزو وئریبدي قهري بولبوله،
آللاهدان ایسته‌دین مَوولادان دیله،
خلق ائدیب، یارادیب اَوزو شش‌هاشش.

هارتُون دئیر، ایشیم آه و زار اْولدي،
درد الیندن قره باغریم یاریلدي،
کفنیم بیچیلدي, قبریم قازیلدي،
دوشمن گولر، دْوستلار آغلار شش‌هاشش.

★★★

گل دلي- دیوانه گَویلوم، سیزیلدار جانین سنین،
اَوزون یئتیر بیر لقمانه بیلسین درمانین سنین،
گردیش وُورار، قرار تُوتماز چرخ- دَوورانین سنین،
عمران دیلین بنده دوشر، بیلمز دهانین سنین.
تاوشیر حقّین امانتي، جسدده جانین سنین،

اْوخوموشام دَورد کیتابي عربي, تورکو, تاتار،
ییرمي سککیز حوروفوم وار, ازبریم دیلده قاطار،
پناهیمسان پروردگار اسراریم ائیله‌مه تار،
جهنمین آتشیندن عزیز بنده‌یین قُوتار.
یئتمیش ایکي میلتیم وار، توتار دامنین سنین.

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

سن کي مني خلق ائيله‌دين گۆزوم ياشي آخينير،
شمس- قمر عرش اوزونده بير- بيرينه تۆخونور،
ظولمت نوره غالب اۆلور, شب- تاره ياخينير،
گۆندريبس دۆرد کيتابي ائل ايچينده اۆخونور،
ديل جوابي عرض ائيلرم: انجيل- قرآنين سنين.

اُويما شئيطانين فعلينه بابال گليب قالانار،
کيملر دئير, کيملر گولر, کيملر گئديب ساللانار،
يئتيشرلر حسابينا ناله‌ن عرشه دايانار،
بير گون اۆلار، صور چالينار، کولّ- مخلوق اۆيانار،
کئچرسن پول- صيراطدان، اۆلسا اعمالين سنين.
اۆل حقّين درگاهيندا شيطان اۆلدو شرمنده،
صيدق- ديلدن چاغيرانلار هئچ واخت اۆلماز درمانده،
حقّين مين بير آدي واردير، گئجه- گوندوز ديللرده،
ييغيلار کولّ- مخلوقات، سوآل اۆلور محشرده،
گل بئچارا عاشيق هارتُون، نئج اۆلار حالين سنين.

★★★

بيزدن سلام اۆلسون عاريف اۆلانا،
اۆ نئجه دريادي آياغي يئددي؟
اوچ يوز آلتميش آلتي شمعدان ايچينده،
ياناز، شۆعله وئرر چيراغي يئددي؟

.....

اۆ نه ديلدي، دۆيماق اۆلماز دۆيوندان،
نه بولبولدي، گيلئيليدي خُويوندان،
نه بُولاقدي ايچمک اۆلماز سُويوندان،
هر دم جُوشا گلر آياغي يئددي؟

نئچه مين قلعه‌دي, نئچه مين حاصار،

Dicital-Kitab-Evi dicitalkitabevi.googlepages.com

نئچه مین ملکلر دفترین یازار،
مسجیدي, منبري تامام لاله‌زار،
اُو کیمین تختیدي، آیاغي ئیددي؟

سالماسلي هارتُونام، دئدیم ئیددیسین،
ئیددي دال, ئیددي باغ, ئیددي ئیددیسین،
ئیددي چاغ, ئیددي آغ, ئیددي ئیددیسین،
اُو نه دیلدي، دئیر دُوداغي ئیددي؟

فاینافلار

۱- افندي‌یئف, پاشا, آذربایجان شفاهي خالق ادبیاتي, باکي ۱۹۹۲
۲- ملک‌زاده دیلمقاني, توحید, سلماس در سیر تـاریخ و فرهنـگ آذربایجـان, سـلماس- ۱۳۷۸
۳- وارلیق درگیسي
۴- سلماس عاشیقلاري‌نین شفاهي ایفاده‌لري.